

Karnheuvelsestraat 1 te Est, gemeente Neerijnen

Briefrapport

J. Holl

ADC Briefrapport 4635

In opdracht van: D. van Ballegooij B.V.

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 31 mei 2018

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:

I. Vossen

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033 299 8181
Email info@archeologie.nl

1 Inleiding en administratieve gegevens

In opdracht van D. van Ballegooij B.V. heeft ADC ArcheoProjecten in mei 2018 een quickscan uitgevoerd naar de noodzaak voor archeologisch onderzoek voor de locatie Karnheuvelsestraat 1 te Est, gemeente Neerijnen (zie afb. 1). Op deze locatie zal nieuwbouw in het kader van industrie plaatsvinden.

Sinds 1 juli 2016 is de Erfgoedwet in werking getreden en is de Monumentenwet 1988 komen te vervallen. Het deel dat betrekking heeft op de besluitvorming in de fysieke leefomgeving gaat over naar de toekomstige Omgevingswet. Volgens het overgangsrecht van de Erfgoedwet artikel 9.1 gelden de bepalingen uit de Monumentenwet totdat de Omgevingswet in werking treedt. Op grond van deze bepalingen moeten archeologische (verwachtings)waarden gewaarborgd zijn in het bestemmingsplan. In het vigerende bestemmingsplan 'Buitengebied Neerijnen, veegplan 2017', dat op 6 juli 2017 door de gemeente Neerijnen is vastgesteld, heeft het plangebied de dubbelbestemming 'Waarde Archeologie 2'.¹ Volgens de hierin opgenomen bouwregels is archeologisch onderzoek verplicht bij ingrepen groter dan 250 m² en dieper dan 50 cm.

De volgende administratieve gegevens zijn van toepassing:

opdrachtgever:	D. van Ballegooij B.V. Koningsstraat 7 4175 AE Haaften
soort onderzoek:	quickscan
aanleiding:	nieuwbouw
locatie:	Karnheuvelsestraat 1
plaats:	Est
gemeente:	Neerijnen
provincie:	Gelderland
kadastrale gegevens:	Est, sectie E, nr. 655
kaartblad:	39D
oppervlakte plangebied	ca. 2,5 ha
coördinaten:	150.120 / 429.471 150.330 / 429.471 150.330 / 429.278 150.120 429.278
bevoegde overheid met contactgegevens:	gemeente Neerijnen dhr. M. Smit Postbus 30 4180 BA Waardenburg 140418 marinus.smit@neerijnen.nl
ADC-projectcode:	4200440
auteur:	J. Holl
projectmedewerker(s):	n.v.t.
autorisatie:	I. Vossen
periode van uitvoering:	mei 2018
beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort

¹ <http://www.ruimtelijkeplannen.nl/>

2 Resultaten eerder uitgevoerd onderzoek

In het plangebied zijn reeds diverse vondsten gedaan en onderzoeken uitgevoerd (zie afb. 1). In 1986 zijn tijdens een oppervlaktekartering aardewerkfragmenten uit de Late Middeleeuwen, evenals enkele fragmenten uit de Romeinse tijd aangetroffen.²

In het kader van de aanleg van de weg Het Nieuwe Achterom is direct ten oosten van het plangebied een proefsleuf aangelegd. Hierin is een restgeul van de Est stroomgordel aangetroffen met hierin botmateriaal en aardewerkfragmenten uit de IJzertijd, evenals een greppel uit de IJzertijd of Romeinse tijd. De vondsten wezen op de nabijheid van een woonplaats uit (jn elk geval) de IJzertijd.³

In 2007 zijn bij een verkennend booronderzoek⁴ 17 boringen binnen het plangebied geplaatst. Hierbij is vastgesteld dat in het grootste deel van het plangebied vanaf het maaiveld oeverafzettingen van de Est stroomgordel (actieve fase: 3124-1860 BP) voorkomen, rustend op crevasse-, oever en komafzettingen van de Esterweg stroomgordel (4820-3818 BP). In het uiterste noordoosten van het plangebied bevinden zich beddingafzettingen van de Est stroomgordel nabij het maaiveld. In één boring in deze locatie bevindt het beddingzand zich op 60 cm –mv en zijn hierboven restgeulafzettingen aanwezig. Tijdens het booronderzoek zijn in het plangebied in een deel van de boringen fragmenten houtskool, verbrande klei en handgevormd aardewerk aangetroffen in een laag zandige klei. De top van deze laag bevindt zich op 15 tot 40 cm –mv. Deze vindplaats wordt in het booronderzoek vindplaats 2 genoemd en vermoed werd dat deze een relatie heeft met de IJzertijd-vindplaats die direct ten oosten van het plangebied is aangetroffen. In de directe nabijheid van deze vindplaats zijn in twee boringen aardewerk- en baksteenfragmenten uit de Late Middeleeuwen aangetroffen, waarvan de context niet duidelijk werd.

In 2008 is een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in de directe omgeving van het plangebied (zie afb. 2).⁵ In eerste instantie waren ook proefsleuven binnen het plangebied gepland, maar deze konden uiteindelijk niet aangelegd worden. Wel zijn in een sleuf direct ten zuidwesten van het plangebied een paalkuil en kuil uit de IJzertijd aangetroffen. Vermoed werd dat het hier de randzone betreft van de eerder binnen het huidige plangebied aangetroffen vindplaats 2. De op basis van het booronderzoek begrensde vindplaats is naar aanleiding van het proefsleuvenonderzoek, en naar aanleiding van de vondst van IJzertijd-aardewerk tijdens graafwerkzaamheden ten zuiden van het plangebied⁶, uitgebreid tot een zone ten zuidwesten van het plangebied. Direct ten zuiden van het plangebied zijn proefsleuven gegraven ter hoogte van de vermoede ligging van 't Huis, een omgracht terrein dat op historische kaarten uit de 18^e eeuw staat weergegeven. Resten hiervan, bestaande uit grachten en muurwerk, waren eerder aangetroffen tijdens bouwwerkzaamheden.⁷ Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn stukken muurwerk uit de periode 1250-1350 aangetroffen, evenals een met puin gedichte gracht met vondstmateriaal uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Geconcludeerd is dat sprake was van een cirkelvormig eiland met een diameter van 20 m, met hieromheen een brede gracht, mogelijk een *moated site* oftewel een omgracht adellijk huis. Op het eiland zelf zijn slechts weinig bewoningssporen aangetroffen, aangezien de vermoede *moated site* geëgaliseerd is. Wel zijn resten van bebouwing buiten de gracht aangetroffen. Op basis van de vermoede begrenzing die tijdens het proefsleuvenonderzoek is vastgesteld, worden ook in het zuiden van het huidige plangebied resten van dergelijke bebouwing buiten de eigenlijke gracht verwacht.

Samenvattend worden in het plangebied bewoningsresten uit de IJzertijd en Late Middeleeuwen verwacht. Vindplaats 2 betreft een IJzertijdvindplaats die tijdens booronderzoek is aangetroffen. Later is tijdens proefsleuvenonderzoek net buiten het plangebied vastgesteld dat deze vindplaats

² Archis zaakidentificatie 2697052100.

³ Archis zaakidentificatie 2044637100; Verhelst & Schuurmans 2005.

⁴ Archis zaakidentificatie 2154010100; Verhelst 2007.

⁵ Archis zaakidentificatie 2178490100; Tump *et al.* 2008;

⁶ Archis zaakidentificatie 2785797100.

⁷ Archis zaakidentificatie 3093255100.

zich uitstrekt tot de zone ten zuidwesten van het plangebied. Op basis van het boor- en proefsleuvenonderzoek beslaat deze vindplaats het grootste deel van het plangebied met uitzondering van een strook in het noordwesten en zuidoosten. Hierbij dient echter opgemerkt te worden dat het booronderzoek verkennend van aard was en dus niet toegespitst was op het in kaart brengen van archeologische vindplaatsen. Aangezien geen begrensde zones vastgesteld zijn waar de bodem diep verstoord is, moet worden aangenomen dat ook buiten de begrenzing van de vindplaats nog archeologische sporen aanwezig kunnen zijn. Vindplaats 3 betreft een vermoede *moated site* uit de Late Middeleeuwen, waarvan in het plangebied nog archeologische resten van aanwezig kunnen zijn.

De diepteligging van het archeologisch niveau varieert op basis van het booronderzoek tussen 15 en 40 cm –mv. Wanneer gekeken wordt naar de hoogtes ten opzichte van het NAP zijn enkele zones te onderscheiden. Voor het grootste deel van het plangebied geldt dat het archeologisch niveau vanaf 3,2 m +NAP verwacht wordt (zie afb. 3). In een zone in het noordoosten van het plangebied wordt het archeologisch niveau vanaf 3,4 m +NAP verwacht en in een strook in het zuidwesten wordt dit niveau vanaf 3,0 m +NAP verwacht. Geadviseerd wordt om een bufferzone te hanteren van 30 cm, waarbij archeologisch onderzoek nodig is bij ingrepen dieper dan 3,3, 3,5 of 3,7 m +NAP (zie afb. 3). Door de opdrachtgever zijn gegevens aangeleverd over de maaiveldhoogte in het plangebied. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat de top van deze bufferzone overeenkomt met een diepte van 0 tot 20 cm –mv.

3 Aanbeveling

In het plangebied wordt het archeologische niveau op een NAP-hoogte variërend tussen 3,0 en 3,4 m +NAP verwacht. Geadviseerd wordt om een bufferzone te hanteren van 30 cm boven dit niveau. Indien werkzaamheden uitgevoerd worden tot in deze bufferzone (zie afb. 3), adviseert ADC ArcheoProjecten een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P). Het doel van dit onderzoek is het onderzoeken van de gaafheid, omvang, datering en conservering van archeologische resten.

De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

Wij wijzen erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

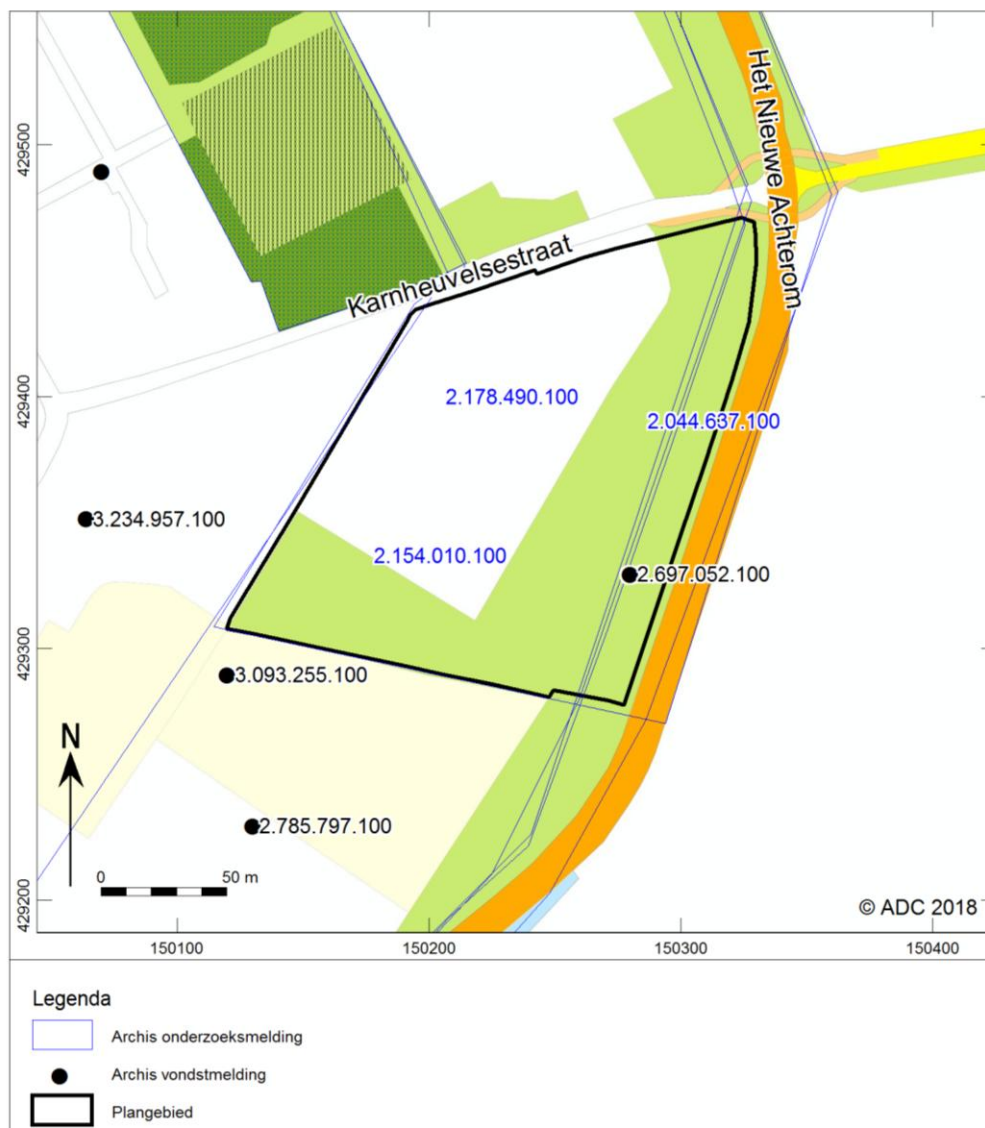

Literatuur

- Boer, A. de, A. Botman, N. de Jonge, J. Dijkstra & S. van der A**, 2010: *Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart gemeenten Maarssen, Loenen, Abcoude en Breukelen*. Amersfoort (ADC Heritage Rapport H032).
- Roorda, I. & J. Stover**, 2016: *Handreiking archeologievriendelijk bouwen*. Amersfoort (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed).
- Tump, M., C.C. Kalisvaart & J.T. Zeiler**, 2008: *Est, Plangebied Est; Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven*. 's Hertogenbosch (BAAC Rapport A-07.0451).
- Verhelst, E.M.P.**, 2007: *Terreinen Joosten en Van Tuyl; Archeologisch Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek bij Est, gemeente Neerijnen*. Amsterdam (Zuidnederlandse Archeologische Notities 108).
- Verhelst, E.M.P. & M.D.R. Schuurmans**, 2005: *Inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven Est-Rondweg*. Amsterdam (Zuidnederlandse Archeologische Notities 19).

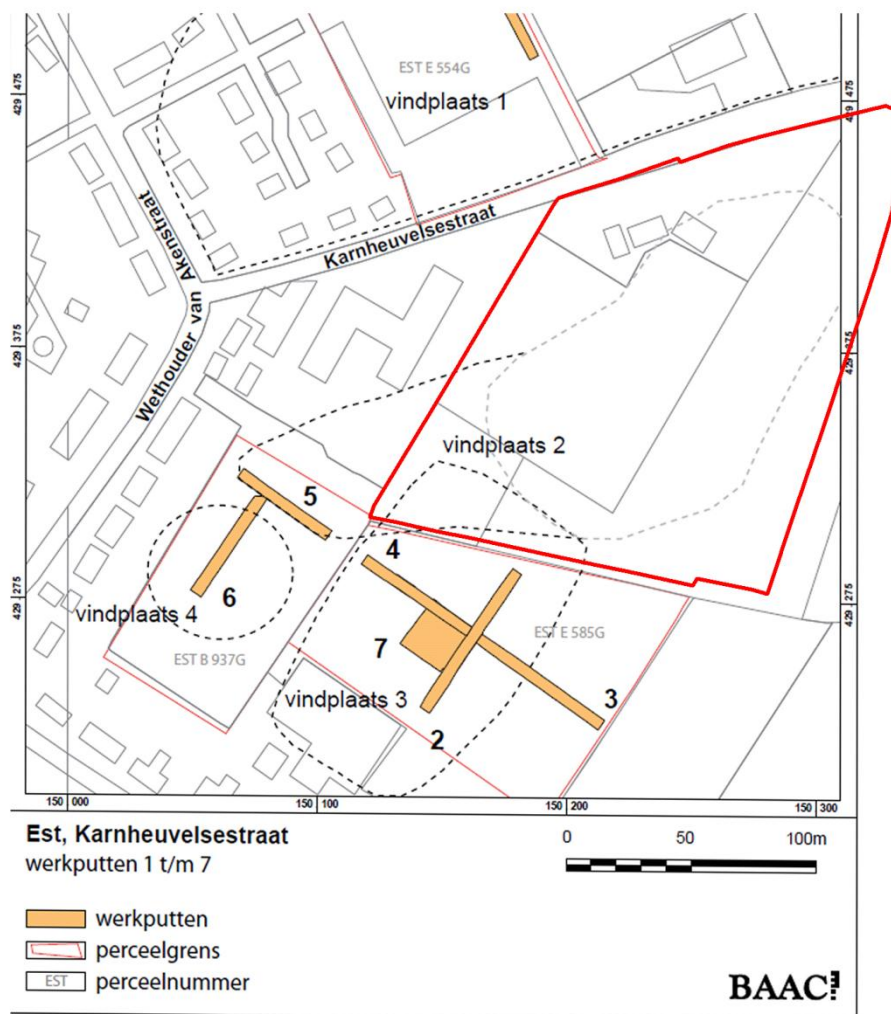
Geraadpleegde websites

<http://www.ruimtelijkeplannen.nl>
<https://www.kadaster.nl/>

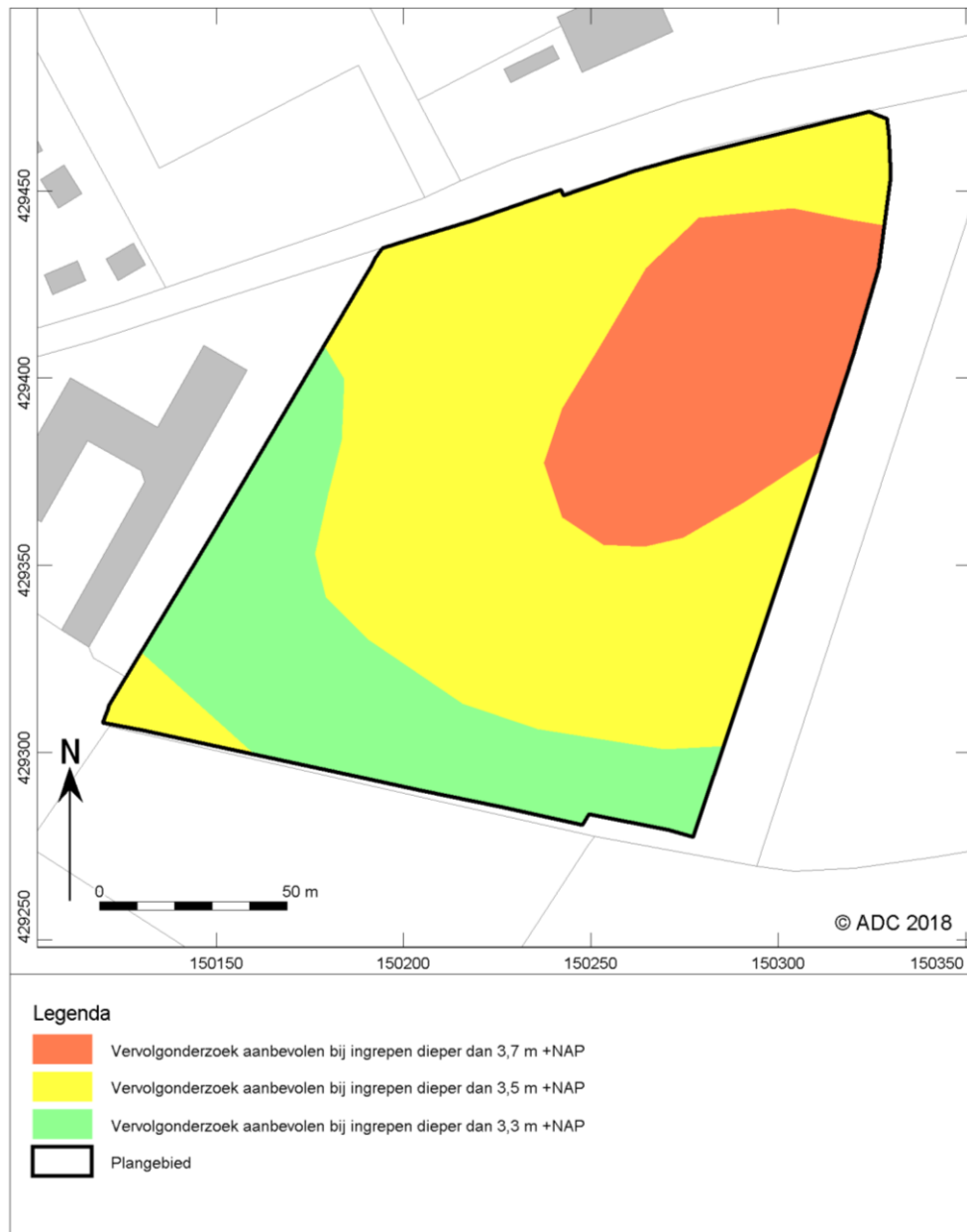
Afb. 1 Locatie van het plangebied, met ligging van in het rapport genoemde Archis-meldingen⁸

⁸ zoeken.cultureelerfgoed.nl.

Afb. 2 Uitsnede van het puttenplan van het proefsleuvenonderzoek uit 2008, met de hierbij vastgestelde vindplaatsen (plangebied in rood)⁹

⁹ Tump et al. 2008.

Afb. 3 Weergave van de verwachte diepteligging van het archeologische niveau